

ประเด็น สังคม ฉบับที่ B4	10 ธ.ค. 67	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น สังคมไทยในอนาคต	การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอีก 15 ปี	
ประเด็นสำคัญ	ปรากฏการณ์ของสังคมไทยในอนาคต	

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อน การเตรียมพร้อมรับมือกับอนาคตที่ไม่แน่นอนถือเป็นสิ่งสำคัญ การมองไปข้างหน้าอย่างมีวิสัยทัศน์นั้น เพื่อให้สามารถวางแผนงานและกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์คาดการณ์อนาคตเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในสังคมไทย ของศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ที่จะเปลี่ยนแปลงไปในระยะเวลา 15 ปีข้างหน้า โดยวิเคราะห์ผ่านการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากในอดีตย้อนหลังจนถึงปรากฏการณ์ในปัจจุบัน ด้วยวิธีการศึกษาเทรนด์แนวโน้มเพื่อนำเสนอภาพสังคมหลากหลายมิติที่เป็นไปได้ในอนาคต โดยครอบคลุมด้านเพศสภาพ สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว เศรษฐกิจ และการเมือง สามารถสรุปผลวิเคราะห์ได้เป็น 10 ปรากฏการณ์สำคัญ ดังนี้

1. อาชีพในอนาคตที่ไม่มีวันเกษียณ ปรากฏการณ์ด้านการพัฒนาสายงานและอาชีพในอนาคตนั้นอาจนำไปสู่การที่ไม่มีอายุสำหรับการเกษียณ การกำหนดอายุสำหรับเกษียณจะกลายเป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเป็นหลัก เพราะรูปแบบการทำงานในอนาคตนั้นสะท้อนความเป็นไปได้ของสถานที่ทำงานในรูปแบบที่ไม่มีข้อจำกัดด้านอายุ (Ageless Workplace) อีกต่อไป เหมือนการไปทำงานคือการไปเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพื่อตอบโจทย์การทำงานโลกอนาคตด้วยเช่นกัน

2. ความเชี่ยวชาญสู่โลกอนาคต เนื่องด้วยการแข่งขันที่สูงมากขึ้น ทำให้การพัฒนาความเชี่ยวชาญของคนยุคถัดไปจะอยู่ในรูปแบบการเรียนเพื่อวุฒิการศึกษาไปพร้อมกับการสร้างแบรนด์ถึงความเชี่ยวชาญของตนเองผ่านช่องทางออนไลน์หรือช่องทางอื่นๆ ไปพร้อมกัน

3. อัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่สำคัญอีกต่อไป ปรากฏการณ์ด้านเพศสภาพในอนาคตถูกคาดการณ์ว่าอาจไม่มีความสำคัญอีกต่อไป มีการมองข้ามเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศของคน โดยให้ความสำคัญกับเรื่องทักษะ

ความสามารถและความเป็นมนุษย์เป็นหลัก และเริ่มมีความแตกต่างทางเพศสภาพที่เปลี่ยนไปมากกว่าเพียงแค่สองเพศเท่านั้น เป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) หรือมากกว่า กรณีตัวอย่างการจำแนกเพศของผู้ใช้ในโลกออนไลน์สามารถจำแนกแบ่งเพศได้มากถึง 58 ลักษณะ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวตนของคนในยุคปัจจุบันให้มากที่สุด

4. ครอบครัวสะท้อนความหลากหลายในอนาคต การยอมรับความหลากหลายทางเพศสภาพที่เพิ่มขึ้นจะนำไปสู่ครอบครัวในอนาคตที่จะมีทั้งคู่สมรสข้ามเพศที่เป็นทั้งแม่และพ่อในครอบครัวเดียวกัน พ่อแม่ที่เป็นคู่ชายรักชาย หรือคู่หญิงรักหญิง หรือแม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ด้านการเจริญพันธุ์ที่จะนำไปสู่การเป็นพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น ต่างจากภาพครอบครัวในอดีตที่มีอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อแม่ลูก และปู่ย่าตายาย

5. ภาวะผู้นำในอนาคต ต่อเนื่องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับความเปลี่ยนแปลงด้านการยอมรับทางเพศสภาพในอนาคตที่ไม่มีความแตกต่างทางอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งในอดีตภาพของผู้นำในยุคถัดไปจะไม่ได้ยึดติดกับลักษณะแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchal Leader) โดยในปัจจุบันเริ่มมีแนวโน้มและพัฒนาการไปสู่ความหลากหลายของผู้นำมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้นำที่เป็นหญิง เกย์ ผู้หญิงข้ามเพศ และผู้ชายข้ามเพศ

6. กฎหมายกับความสัมพันธ์ของคนและเทคโนโลยี ในอนาคตจะมีการเปิดใจยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างคนและเทคโนโลยีที่มีมากขึ้น และอาจนำไปสู่การปรับกฎหมายเรื่องการยอมรับความสัมพันธ์ของคู่สมรสระหว่างมนุษย์และปัญญาประดิษฐ์ได้ เนื่องด้วยการพัฒนาปรับปรุงของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สูงมากขึ้น

7. อนาคตสะท้อนเชื้อชาติที่มีความเป็นลูกผสม ความเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นลูกครึ่งหรือการแต่งงานมีคู่ครองข้ามเชื้อชาติหรือข้ามประเทศ จนมีทายาทหรือคนรุ่นถัดไปในสังคมไทยที่มีพื้นฐานหลากหลายเชื้อชาติจนกลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้นกว่าเดิม

8. ปรากฏการณ์ฮองแต่น้อย หมายถึงกลุ่มเด็กที่เพิ่งเกิดหรือกำลังจะเกิดในอนาคต เนื่องด้วยแนวโน้มของเด็กที่จะเกิดน้อยลงเรื่อยๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวทุ่มเทให้ความสำคัญกับเด็กเกิดใหม่เป็นอย่างมาก ต่างจากอดีตที่จะเน้นความสำคัญไปที่กลุ่มวัยทำงานหรือวัยกลางคนที่เป็กลุ่มขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก

ส่วนปัจจุบันจะเน้นการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงวัยที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งหากได้รับการปรับเปลี่ยนทักษะ (Reskill) จะเกิดแนวโน้มที่จะกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกครั้ง แต่ภาพอนาคตจะเน้นไปที่กลุ่มเด็กตามปรากฏการณ์ฮองแต่น้อย ซึ่งมีกรณีศึกษาจากประเทศจีนที่สมาชิกในครอบครัวทั้งปู่ย่าตายายและพ่อแม่จะดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็นสมาชิกใหม่คนเดียวของบ้าน เนื่องด้วยแนวโน้มจำนวนของเด็กที่จะเกิดนั้นน้อยลงทุกปี

9. การเติบโตของเมืองรองตามภูมิภาค การแบ่งภูมิภาคในอนาคตจะพัฒนาตามรูปแบบการขยายของเมืองรองมากขึ้น ตามเส้นทางการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนความเร็วสูงที่เชื่อมต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ภาพการเติบโตของเมืองรองในอนาคตนั้นพัฒนามาจากการแบ่งส่วนภูมิภาคในอดีตที่ให้ความสำคัญในรูปแบบเมืองหลักของแต่ละส่วนภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ

10. อนาคตการเมืองสะท้อนรูปแบบกลุ่ม มีความเป็นไปได้ของการเมืองในอนาคตสะท้อนรูปแบบกลุ่มคนที่มีความสนใจประเด็นใกล้เคียงกัน (Clan Based Politics) เช่น ประเด็นสิ่งแวดล้อม หรือประเด็นหลักของการอยู่อาศัยของชุมชนกับนวัตกรรม

จากการคาดการณ์ดังกล่าว ในโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้งนี้ การพึ่งพาแต่เพียงการวางแผนระยะสั้นหรือการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาจไม่เพียงพอ การมองไปข้างหน้าและเตรียมความพร้อมสำหรับความไม่แน่นอนในระยะยาวจะกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถละเลยได้ การที่มีเป้าหมายในการสร้างความยั่งยืนและการปรับตัวสำหรับอนาคต เป็นการเตรียมความพร้อมและวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน เพื่อให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นในอนาคต ให้ดีกว่าเดิมและยั่งยืนตลอดไป

พ.อ.หญิง ฌัก ภัคคะกรณ์

อจ.ทก.สมย.วทป.